Osmanlılarda Sahaflık ve Sahaflar

Erünsal, bir söyleşisinde sahafların çoğunun dindar kimselerden oluştuğunu ve sahafların yarı zamanlı çalıştıklarını dile getirir. Sahafların genelde uğraştıkları işten dolayı yazar ya da ulema sınıfından kişilerden oluştuğunu ve sahaflar arasında çok sayıda imam, müezzin, kadı ve müderris bulunduğunu belirtir.

Uğur Cumaoğlu

BİR KİTAP BİR YAZAR

İlme ve kitaba adanmış bir ömrün ve birikimin, arşivlerde yıllarca süren araştırmaların ve emeğin ürünü olan "Osmanlılarda Sahaflık ve Sahaflar" adlı eser, kendine has bir meslek grubu olan sahaflık konusunu inceleyen ilk eser olma özelliğini taşıyor. Sahaflığı, Ortaçağ İslâm dünyasındaki konumundan Osmanlı'daki gelişme süreçlerine kadar ayrıntılı bir şekilde ele alan eserde, 1604-1909 yılları arasındaki sahaflar ve sahaflıkla ilgili üç binden fazla tarihi vesikaya başvurularak yaklaşık dört yüz yıllık süreç aydınlatılmaktadır. Osmanlılarda sahaflık ve kitap kültürünün yaygınlaşmasının seyri üzerine yetkin bir çalışmanın olmayışı eserin önemini arttırmakta, eser bu özelliğiyle çok önemli bir boşluğu da doldurmaktadır.

İlgilisi için büyük önem taşıyan eser, sadece sahaflar hakkındaki bilgilerle yetinmeyip aynı zamanda, saraydan çalınan kitaplar ve el yazması eserlerin peşindeki müsteşriklerin hikâyelerinden de bahsetmektedir. Eser, sahafların sosyal ve ticari yaşamlarını merkeze alarak, bize bununla birlikte Osmanlı'nın entelektüel tarihi hakkında da önemli bilgiler sunmaktadır. Ayrıca sahafların dükkânlarının bulunduğu yer, sahafların aileleri ve servetleri, kitapları temin ettikleri yerler, öldüklerinde dükkânlarında kalan kitaplar ve bu kitapların nerede satıldıkları, sahafların borç kayıtları ve birbirleri ile olan ticari münasebetleri hakkında bilgiye de ulaşılabiliyor. Buna ek olarak eserde, Osmanlı'da eğitim kurumlarının çoğalması ve ulema doğurduğu kitap akımı ile ortaya çıkan sahaflar çarşısı anlatılırken, son bölümde müzayedeler ve İstanbul'da sıkça görülen yangınlara karşı alınan tedbirlerden bahsediliyor.

Erünsal, bir söyleşisinde sahafların çoğunun dindar kimselerden oluştuğunu ve sahafların yarı zamanlı çalıştıklarını dile getirir. Sahafların genelde uğraştıkları işten dolayı yazar ya da ulema sınıfından kişilerden oluştuğunu ve sahaflar arasında çok sayıda imam, müezzin, kadı ve müderris bulunduğunu belirtir. Bunların çoğunun İstanbul'daki görev bekleme zamanlarında sahaflık yaptığını, ayrıca sahafların arasında çok sayıda hafız, hacı ve seyyid olduğunu anlatır.

Sahaflar için "cahil" yakıştırmasının son derece insafsızca olduğunu söyleyen Erünsal, sahafların bilinenin aksine son derece bilgili, kitaptan anlayan ve estetik zevklere sahip bir zümre olduğunu, eserinin de bir şekilde sahaflara yönelik bu ithamlara karşı bir iade-i itibar olduğunu söyler. Erünsal, kitabı yazma nedenini de "Kitap ve kitap kültürü hakkında yazılmış hiçbir kitap yok, kitabın nasıl gelişim gösterdiği ve neleri değiştirdiğinin incelenmesi lazım." şeklinde açıklamaktadır.

Osmanlı Kültür Tarihinin Bilinmeyenleri,

Erünsal'ın 1980-2014 yılları arasında bazı dergilerde ve armağan kitaplarda yayımlanan ve birbirinden önemli makaleleri içeren "Osmanlı Kültür Tarihinin Bilinmeyenleri" (Şahıslardan Eserlere Kurumlardan Kimliklere) başlıklı kitabı, kültür tarihimizde